

ዳኞች: ተፈሪ ገብሩ(ዶ/ር)

ቀንዓ ቲግታ

ፈይሳ ወርቁ

ደጅኔ አያንሳ

ብርቅነሽ እስባለሙ

አመልካች: የጉምሩክ ኮሚሽን የአዲስ አበባ ቃሊቲ ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት - አልቀረቡም

ተጠሪ: የኢትዮጵያ ግንድ ባንክ - ሃ/ፈ ምስራቅ ክፍል - ቀረቡ

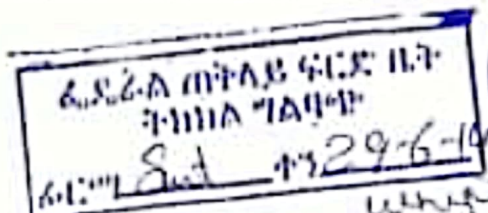
መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ ለሰበር ችሎቱ የቀረበው አመልካች የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ 282586 በ26/2/13ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ እንዲሁም የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ 261217 በ8/7/13ዓ.ም በሰጠው ትእዛዝ ቅር በመሰኘት በ6/9/13ዓ.ም በተጻፈ የሰበር አቤቱታ ስለቀረበ ነው።

የጉዳዩ አመጣጥ ተጠሪ በሰበር የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በአመልካች ላይ ባቀረበው ክስ የተጠሪ ባንክ እዲስ አበባ ቅርንጫፍ ተቀዳሪ የነበረው ኢኖቫ ፓኬጂንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ከባንኩ የወሰደውን የብድር ገንዘብ እንደውሎ ባለመክፈሉ ባንኩ ለብድሩ በመያዝነት የያዘውን በቢሾፍቱ ከተማ ቀበሌ 01 በይዞታ ማረጋገጫ ቁጥር 478/21 የሚታወቀውን ፋብሪካ ህንጻ እና ማሽነሪዎች በአ/ቁ 97/98 እና 98/90 መሰረት በ28/3/08ዓ.ም በጨረታ ለብሉናይል የፒፒና ክራፍት ወረቀት ማምረቻ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ሸጧል። ኢኖቫ ፓኬጂንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ለብድሩ መያዣ የሰጣቸው የፋብሪካውን ማሽነሪዎች ከቀረጥ ነጻ ወደ ሀገር ያስገባ በመሆኑ የአ/ቁ 859/2006 እንቀጽ 130(2) በደነገገው መሰረት ከቀረጥና ታክስ ነጻ ሆኖ ወደ ሀገር የገባ እቃ ተመሳሳይ የቀረጥና ታክስ ነጻ መብት ላለው ሰው/ድርጅት ሊተላለፍ እንደሚችል በሚገልጸው መሰረት ገዢው ድርጅት ከቀረጥ ነጻ የመጠቀም መብቱን በመጠቀም በአዲስ አበባ ቃሊቲ ጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤት አስፈላጊውን ሃይት በማከናወን ከቀረጥ ነጻ የገቡትን እና ለብድሩ መያዣ የሆኑት ማሽነሪዎች ብቻ የሰም ዝውውሩን አከናውኗል።

የሰም ዝውውሩ ከተከናወነ በኋላ አመልካች ለተጠሪ በተደጋጋሚ በደብዳቤ ያቀረበ ኢኖቫ ፓኬጂንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር የቀረጥና ታክስ ነጻ አስተዳደራዊ ቅጣት ተሰጥቶ ብር 32,605,678.74 (ሰላሳ ሁለት

ሚሊዮን አምስት መቶ አምስት ሺህ ስድስት መቶ ሰባ አራት ሺህ ብር ከሰባ አራት ሳንቲም) የሚፈለግበት ሲሆን ከዚህ ውስጥ ባንኩ የብድር መያዣ ያደረጋቸውን ከቀረጥ ነጻ የገቡ ማሸነሪዎችን ብሉናይል የፒፒና ክራፍት ወረቀት ማምረቻ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ስም ሲያዛውር ያቀረበው ዝርዝር ተቀንሶ ብር 29,122,264.49(ሀያ ዘጠኝ ሚሊዮን አንድ መቶ ሀያ ሁለት ሺህ ሁለት መቶ ስልሳ አራት ብር ከአርባ ዘጠኝ ሳንቲም) ቀረጥ እና ታክስ የሚፈለግበት በመሆኑ ተጠሪ ተመሳሳይ መብት ተጠቃሚ ከሆነ ዲክላራሲዮን በመሙላት ስም እንድናዛውር ካልሆነ ክፍያ እንድንፈጽም ጠይቆናል። አመልካች ይህን ጥያቄ የጠየቀው በኢኖቫ ፓኪጂንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ስም ከቀረጥ ነጻ የገቡ ማሸነሪዎች ነገር ግን ተጠሪ ለብድር በመያዣ ያልያዛቸው እንዲሁም በሽያጭ ወደ ብሉናይል የፒፒና ክራፍት ወረቀት ማምረቻ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ወይም ወደ ሌላ ማንኛውም ሶስተኛ ወገን ያላስተላለፋቸው በመሆኑ ከነዚህ ማሸነሪዎች ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ ጥያቄዎች ተጠሪን የማይመለከቱ መሆኑን ተጠሪ ለአመልካች በተደጋጋሚ በያሳውቅም እንዲሁም በአመልካች መስሪያ ቤት በአካል ቀርቦ በያስረዳም የአመልካች ክፍያ ይፈጸምልኝ ጥያቄ አልቆመም።

አመልካች በኢኖቫ ፓኪጂንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ስም ከቀረጥ ነጻ ወደ ሀገር የገቡ ማሸነሪዎች በሙሉ የተጠሪ ኃላፊነት በማስመሰል ከህግ ውጪ ተጠሪን በማይመለከተው ጉዳይ ከፍታ እንዲፈጸም በተደጋጋሚ በመጠየቅ እና ከፍታ የማይፈጸምለት ከሆነ ግን የተጠሪን ንብረቶች እንደሚወርስ ማስጠንቀቂያ በመስጠት የተጠሪን የአለት ተአለት ስራ በማወክ ላይ ይገኛል። ስለሆነም የአመልካች ድርጊት የሁከት ተግባር በመሆኑ ሁከቱ እንዲወገድልኝ በማለት ጻፍኩት ጠይቋል። ማስረጃዎችንም አቅርቧል።

አመልካች ባቀረበው የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ተጠሪ ያቀረበው ክስ በፍ/ባ/ሀ/ቁ 1149 እና የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ስሜ ችሎት በመ.ቁ 80241(ቅጽ 15) በሰጠው አስገዳጅ ውሳኔ መሰረት ሁከት ተፈጥሯል ለማለት የሚያስችሉ ቅድመ ሁኔታዎችን አያሟላም። ተጠሪ ሁከት የተፈጸመበት በማስመሰል ያቀረበው ክስ መነሻው የተጠሪ ደንበኛ የሆነው ኢኖቫ ፓኪጂንግ ኃላፋዋ/ማህበር ከተጠሪ ለወሰደው ብድር የድርጅቱን ንብረቶች በዋስትና በመያዙ ምክንያት የድርጅቱ ንብረቶች ከቀረጥ ነጻ የገቡ በመሆኑ በንብረቶቹ ላይ መንግስት የሚፈልገውን ቀረጥና ታክስ ለመክፈል ፈቃደኛ ባለመሆኑ ነው። አመልካች በተጠሪ ላይ የቀረጥና ታክስ ክፍያ ማስጠንቀቂያ ደብዳቤ የሰጠውም ተጠሪ በህግ አግባብ መክፈል የንበረበትን ቀረጥና ታክስ ባለመክፈሉ ነው። ይህም የሚያሳየው በተጠሪ እና በአመልካች መካከል አካራካሪ የሆነው ጉዳይ የቀረጥና ታክስ ክፍያ መሆኑን ነው።

የተረገጠው ታክስ ክፍያ ጉዳይ በዋነኛነት በጉምሩክ አ/ቁ 859/06 የሚሸፈን ሲሆን በዚሁ አዋጅ አንቀጽ 152-154 ባሉት ድንጋጌዎች መሰረት ጉዳዩን የማዋት የመጀመሪያ ደረጃ ስልጣን ያለው የአመልካች መስሪያ ቤት ነው። ይህምም ተጠሪ ክፍል በተባለው ቀሪ የተረጋገጠ ታክስ ጉዳዩን ክፍያ ላይ ትሬታ

ካለው ቅሬታውን በአዋጁ አንቀጽ 152 እና 153 በተቀመጠው መሰረት ባለስልጣኑ በየደረጃው ባቋቋመው የአቤቱታ አጣሪ ስራ ክፍል ፊት በቅድሚያ ሊቀርብ ይገባል። በዚህም መሰረት ተጠሪ ቅሬታውን በአዋጁ አንቀጽ 153(1) መሰረት ለባለስልጣኑ ቅጽ/ቤት አቤቱታ አጣሪ እና በአንቀጽ 153(2) መሰረት ለዋናው መስሪያቤት አቤቱታ አጣሪ ማቅረብ ነበረበት። በነዚህ አካላት ውሳኔ ቅር ከተሰኘም በአዋጁ አንቀጽ 155 መሰረት ለፌዴራል ንብር ይገባኝ ሰሚ ጉባኤ አቅርቦ መጻናትና የህግ ስህተት ካለ ደግሞ ለፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤት ሊቀርብ ይገባል እንጂ ጉዳዩ በመጀመሪያ ደረጃ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የሚቀርብበት የህግ መሰረት የለም። ተጠሪ ይህን የህግ ስርአት ሳይከተል በቀጥታ ጉዳዩን ወደ መደበኛ ፍ/ቤት በመውሰድ ከስ ማቅረብ የሚችልበት የህግ መሰረት የለም። በተጨማሪም በተመሳሳይ ጉዳይ ላይ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመቋቋም 86817(ቅጽ15) በሰጠው ውሳኔ ከቀረጥና ታክስ ክፍያ ጋር የተያያዙ ክርክሮችን መደበኛ ፍ/ቤቶች በቀጥታ የማየት የስረንገር ስልጣን የላቸውም ሲል አስገዳጅ የህግ ትርጉም ሰጥቶበታል። ፍ/ቤቱ የተነሳውን የቀረጥና ታክስ ክፍያ ጉዳይ በቀጥታ የማየት የስረንገር ስልጣን አለው ከተባለም ጉዳዩን በይግባኝ ደረጃ የማየት ስልጣን ያለው የክፍተኛ ፍ/ቤት ነው። ስለሆነም ፍ/ቤቱ ጉዳዩን አይቶ የመወሰን የመጀመሪያ ደረጃ የስር ነገር ስልጣን የሌለው በመሆኑ የተጠሪ ከስ ውድቅ እንዲደረግ በማለት ተከራክሯል።

አመልካች ፍራጉዳዩን በተመለከተም የክርክር ነጥቦችን በማንሳት ከሱ ውድቅ እንዲደረግ ጠይቋል። ማስረጃዎችንም አያይዟል።

ፍ/ቤቱም በመቃወሚያው ላይ ከሱን ከሰማ በኋላ አመልካች ፍ/ቤቱ ጉዳዩን አይቶ የመወሰን የመጀመሪያ ደረጃ የስረንገር ስልጣን የለውም ሲል ያቀረበውን መቃወሚያ መርምሮ የፍ/ቤ/ሀ/ቁ 1149(1) በይፋታው ላይ ሁከት የተነሳበት ሰው የተነሳው ሁከት በፍርድ ሀይል እንዲወገድለት መጠየቅ እንደሚችል የደነገገ ሲሆን በጉምሩክ አ/ቁ 859/06 አንቀጽ 152 እና ተከታዮቹ ላይ እንደተገለጸው አመልካች በጉዳዩ ላይ ስልጣን የሚኖረው በአቃዎች የስራት አገር አወሳሰን፤ ዋጋ አተማመን፤ አሰያየም፤ አመዳደብ፤ ቢታረፍ ልክ እና በአዋጁ በተካሄዱ ድሀረ አቃ አወጣጥ አዲትን ተከትሎ በተሰጡ ውሳኔዎች እንዲሁም በአዋጁ አንቀጽ 2(ለ)(ሐ) ከተመለከቱት ውጪ በሆኑ ከጉምሩክ ፎርማሊቲ ጋር በተያያዘ በሚሰጡ አስተዳደራዊ ውሳኔዎችን የተመለከተ እንደሆነ ተደንግጓል።

በተያዘው ጉዳይ ለክርክሩ መነሻ የሆነው አመልካች በቁጥር አቃ ፳፻፲፱/፬፻፶፱/፮፻፱ በ21/10/10፻፱ም ለተጠሪ የጻፈው ደብዳቤ ነው። አመልካች በዚህ ደብዳቤ ተጠሪ ለብድር ማስመለሻ በዋስትና የያዘውን የፕላስቲክ ክረጢት እና የፌስታል ማምረቻ ፋብሪካን ለመሸጥ በአንቅስቃሴ ላይ መሆኑን ገልጸው ባገኙ ገንዘቡን እንዲከፍል የተጻፈ ሲሆን ተጠሪ በከስ ያቀረበው ክርክር አመልካችን ጠይቀው የጠየቀውን ሳይሆን ተጠሪ ለብድር መክፈያነት በመያዣነት ያልያዘቸው እንዲሁም በሽያጭ ወደ ብድር ይልቅ የፒፒና

ፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት
የብርሃን ጥበቃ
29-6-21
Sud

ከራሱት ወረቀት ማምረቻ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ወይም ወደ ሌላ ማንኛውም ሰብተኛ ወገን ያሳስተላለፋቸው ንብረቶች መሆኑን በመግለጽ የቦክት ተግባሩ ሊወገድ ይገባል የሚል ጽኑነት እንጂ በጉምሩክ እዋጅ ቁጥር 859/2006 አንቀጽ 153 ስር ከተዘረዘሩት ጉዳዮች ጋር የሚገናኝ አይደለም፡፡ ተጠሪ በሽያጭ ያስተላለፋቸው ንብረቶች ከቀረጥ ነጻ የገቡ ስለመሆናቸው በፍሬነገር ክርክር የሚጣራ ሆኖ ጉዳዩን ፍ/ቤቱ የማየት ስልጣን ያለው በመሆኑ እመልካች በዚህ ረገድ ያቀረበውን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ፍ/ቤቱ አልተቀበለውም በማለት ብይን ሰጥቷል፡፡

ከዚህ ሂደት በኋላ ፍብረቱ ወደ ፍራጉዳዩ በመግባት ከሱን ሰምቶ፤ በማራቀኝ የቀረበውን ክርክር እና ማስረጃዎች ከመረመረ በኋላ አመልካች ተጠሪ ከላይ የተገለጸውን ክፍያ እንዲፈጽምለት ወይም ተጠሪ ተመሳሳይ የቀረጥ ነጻ መብት ተጠቃሚ ከሆነ ዲክላራሲዮን በመመላት የሰም ዝውውር እንዲያከናውን ማስጠንቀቂያ መስጠቱ የሁከት ተግባር ነው በማለት ሁከቱ በፍ/ባ/ህ/ቱ 1149(1) መሰረት ሊወገድ ይገባል በማለት ወስኗል።

አመልካች ከላይ በተገለጸው ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርቦ ፍ/ቤቱም በሰጠው ትእዛዝ ይግባኝን ሰርዞታል።

የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ከላይ የተገለጹትን ውሳኔ እና ትእዛዝ በመታመም ሲሆን ይዘቱም ማንኛውም ከጉምሩክ ስነ ስርአት ጋር በተያያዘ በሚሰጡ ውሳኔዎች ላይ ቅሬታ ያለው አካል አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት ቀጥታ ለመደበኛ ፍ/ቤት ሳይሆን በህግ በተዘረጋው የይግባኝ ስርአት መሆኑ በአ/ቁ 859/2006 አንቀጽ 153 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ተመልክቷል። የይግባኝ አቀራረብ ስርአቱም ጉዳዩ ከአመልካች መሰሪያ ቤት የጉምሩክ ጉዳዮች አቤቱታ አጣሪ ኮሚቴ ቀርቦ ከታየ በኋላ ቅሬታ ያለው መገን ለግብር ይግባኝ ስሚ ጉባኤ (ሰታከሰ ይግባኝ ኮሚሽን) ማቅረብ እንዳለበት፤ ከዚያም የተፈጸመ የህግ ስህተት ያለ በአዋጁ አንቀጽ 155(3) መሰረት ለፈደራል ክፍተኛ ፍ/ቤት መቅረብ እንዳለበት፤ በዚህም ውሳኔ ቅሬታ ያለው መገን በአዋጁና በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገመንግስት አንቀጽ 80(3)(ሀ) እና የፌ/ፍ/ቤቶች ማቋቋሚያ አ/ቁ 25/88 አንቀጽ 10 ድንጋጌዎች መሰረት ለበላይ ፍ/ቤት እንደቅደም ተከተሉ ይግባኙን እና የሰበር አቤቱታውን ማቅረብ እንደሚችል የድንጋጌዎች አቀራረጽና ይዘት ያሳያል። ይህ ከሆነ ደግሞ የአመልካች የቀረጥና ታክስ ክፍያ ጥያቄ አግባብነት የለውም የሚለው የተጠሪ ክርክር በነዚህ አዋጆች በተዘረጋው ስርአት መሰረት ታይቶ እልባት ከሚያገኝ በስተቀር በቀጥታ ለመደበኛ ፍ/ቤት የሚቀርብበት እና የስር ፍ/ቤትም ጉዳዩን በቀጥታ አይቶ ውሳኔ የሚሰጥበት አግባብ አይኖርም።

ተጠሪ ሁከት የተፈጸመበት በማስመልሰል ያቀረበው ክስ መነሻው የተጠሪ ደንበኛ የሆነው ኢሳቢ ፓኬጂንግ ኃ/የተ/የግ/ማህበር ከተጠሪ ለወሰደው ብድር የድርጅቱን ንብረቶች በዋስትና ተቀብሎ ምክንያት የድርጅቱ ንብረቶች ከቀረጥ ነጻ የገቡ በመሆኑ በንብረቶቹ ላይ መንግስት የሚፈጸመውን ቀረጽ ያክስ ለመክፈል

ፈቃደኛ ባለመሆኑ ነው። አመልካች በተጠሪ ላይ የተረገፈ ታክስ ከፍታ ማስጠንቀቂያ ደብዳቤ የሰጠውም ተጠሪ በህግ አግባብ መክፈል የነበረበትን ተረገፍ ታክስ ባለመክፈሉ ነው። ይህም የሚያሳየው በተጠሪ እና በአመልካች መካከል አከራካሪ የሆነው ጉዳይ የተረገፈ ታክስ ከፍታ መሆኑን ነው። በዚህ የተረገፈ ታክስ እዳ ምክንያት አመልካች ተገቢውን ማጣራት አድርጎ በሰጠው የተረገፍ ታክስ እዲት ውሳኔ ላይ በጉምሩክ አ/ቁ 859/06 አንቀጽ 153፣154 እና 155 መሰረት ተጠሪም ሆነ ምና ባለአገ ቅሬታቸውን እንደቅደም ተከተላቸው ለጉምሩክ ጉዳዮች አቤቱታ አጣሪ ጽ/ቤትና ለፌዴራል ታክስ ይግባኝ ኮሚሽን አላቀረቡም። ይህ ሳይፈጸም በተሞታ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ተጠሪ ያቀረበውን ክስ ፍ/ቤቱ ተቀብሎ ውሳኔ መስጠቱ እና ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤትም ውሳኔውን ማጽናቱ የጉምሩክ አ/ቁ 859/2006 አንቀጽ 153፣154 እና 155 ድንጋጌዎችን እንዲሁም የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመቋቋም 86817(ትጽ 15) በ22/1/06 ዓ.ም የሰጠውን አስገዳጅ የህግ ትርጉም ባላገናዘበ ሁኔታ የሰር ፍ/ቤቶች በዚህ ረገድ አመልካች ያነሳውን መቃወሚያ በአግባቡ ሳይመረምሩ ወደ ፍሬጉዳዩ ገብቶ የሰጠው ፍርድ የፍ/ቤት/ሰ/ሰ/ሀ/ቁ 9፣231(1)(ለ) እና 244(2)(ለ) ድንጋጌዎችን የሚጣረስ፤ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ለታረም ይገባል የሚል ነው። ፍሬጉዳዩን በተመለከተም አመልካች የሰር ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ እና ትእዛዝ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው የሚልበትን ምክንያቶች በመዘርዘር ውሳኔው እና ትእዛዙ እንዲሻር እንዲሁም አመልካች ለተጠሪ የሰጠው የከፍታ ትእዛዝ በአ/ቁ 859/2006 እና የታክስ አስተዳደር አ/ቁ 983/08 መሰረት በአግባቡ ነው ተብሎ ውሳኔ እንዲሰጥ አመልክቷል።

ይህ አቤቱታው በሰበር አጣሪ ችሎቱ ተመርምሮ ከተረገፈ ታክስ ነጻ የገባውን ማሽከሪዎች ባንኩ በሞስትና መያዝ አይችልም ህጉ ይከለክላል እያለ አመልካች እየተከራከረ ባለበት ሁኔታ ማሸናፊን ባንኩ ለ3ኛ ወገን መሸጡና ማስተላለፉ አልተረጋገጠም በሚል የጉምሩክ ኮሚሽን የፈጠረው ሁከት ይወገድ በማለት የሰር ፍ/ቤት የወሰነበትን አግባብ ከአ/ቁ 859/06፣ 983/08 እና 60/89 እና ማሻሻያው ቁ 622/01 ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ለማጣራት ለሰበር ችሎቱ ይቅረብ ተብሎ በ3/2/13 ዓ.ም በመታዘዙ ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎ ተጠሪ በ16/2/14 ዓ.ም በተጻፈ ባቀረበው መልስ የሰር የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት አመልካች በተጠሪ የቀረበውን ክስ ፍ/ቤቱ ተቀብሎ የማየት የመጀመሪያ ደረጃ የስረነገር ስልጣን የለውም ሲል ያቀረበውን መቃወሚያ ውድቅ በማድረግ የሰጠው ብይን እንዲሁም ወደፍሬጉዳዩ ገብቶ የሰጠው ውሳኔ እና በዚሁ ላይ ጉዳዩን በይግባኝ ያየው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የሰጠው ትእዛዝ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት አልተፈጸመበትም የሚልበትን ምክንያቶች በመዘርዘር ውሳኔው እንዲሻር፤ ወጪና ክላራ እንዲከፈለው እንዲወሰንበት ጠይቋል።

አመልካች በ7/3/14 ዓ.ም በተጻፈ የመልስ መልስ አቅርቧል።

ፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት
ትክክለኛ ገልጻል
Set 29-6-14